

Міністерство освіти і науки України
Український державний університет імені Михайла Драгоманова

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні Вченої ради

УДУ імені Михайла

Драгоманова

“ _____ ” _____ 20__ р.

Протокол № _____

Голова Вченої ради,

ректор університету, академік

Віктор АНДРУЩЕНКО

**ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ**

Етнохудожня освіта майбутніх учителів музичного мистецтва

третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти доктор філософії PhD

освітньої програми _ Етнохудожня освіта майбутніх учителів музичного
мистецтва _____

(назва освітньої програми)

галузі знань _____ 01 Освіта/Педагогіка

(код та найменування галузі)

спеціальності _ 014 «Середня освіта» Музичне мистецтво

(код та найменування спеціальності)

Шифр за навчальним планом СВ 03

Київ – 2024

Укладачі програми: _
Хоружа Олена Вікторівна
кандидат педагогічних наук, доцент

Рецензенти:

Доктор педагогічних наук,
професор Козир А.В.

Доктор педагогічних наук,
професор Єременко О.В.

I. Пояснювальна записка

Програма навчальної дисципліни «Етнохудожня освіта майбутніх учителів музичного мистецтва» _____ для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти доктора філософії PhD розроблена відповідно до освітньої програми галузі знань 01 освіта підготовки фахівців зі спеціальності/спеціалізації 014 «Середня освіта» («Музичне мистецтво») СВ 03 _____
(код та найменування спеціальності)

Мета навчальної дисципліни: формування в аспірантів етнохудожньої, етнокультурної, етнопедагогічної компетентностей як особистісно-професійних характеристик педагога-митця, які обумовлюють здатність ефективно провадити мистецьку етнохудожню, а також етнокультурну й етнопедагогічну фахову діяльність, на базі української народної деонтології організувати взаємодію учасників навчального середовища, ставити й розв'язувати стратегічні й тактичні задачі навчального процесу у контексті гуманних відносин, притаманних системі цінностей й виховних ідеалів української етнокультури; забезпечують фундаментальність етнохудожньої, етнокультурної, етнопедагогічної підготовки науковців під час виконання професійної діяльності теоретично-методологічного, пошуково-дослідницького, науково-методичного характеру.

II. Орієнтовний план навчальної дисципліни

№ з/п	Назва навчальної дисципліни, шифр за навчальним планом та кількість кредитів ЄКТС	Кількість годин (денна/вечірня/заочна форма навчання)				
		Аудиторні	лекції	семінарські	практичні	СРС
1.	«Етнохудожня освіта майбутніх учителів музичного мистецтва» СВ 03 3 кредити ЄКТС	40	10	10	20	80
	Разом:	120				

III. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1 _ Науково-теоретичні й методологічні засади етнохудожньої освіти

Тема 1 _ Етнопедагогічна платформа етнохудожньої освіти

Зміст теми (основні питання)

Педагогіка українського народу як втілення практичних знань і тисячолітнього досвіду у галузі навчання й виховання підростаючого покоління. Мета, завдання та принципи української етнопедагогіки як цілісної системи. Кореляція понять «українська народна педагогіка» і «українська етнопедагогіка». Виховні ідеали української народної педагогіки, їх втілення та реалізація у різних жанрах музичного, образотворчого, літературного, театрального та ін. видах народного, класичного та сучасного національного мистецтва. Етнопедагогічний підхід як основа формування етнохудожньої компетентності педагогів мистецького профілю.

.....

Тема 2 __ Етнохудожній контекст управління й організації процесу викладання предметів мистецького профілю (музичного мистецтва, мистецтва, художньої культури тощо) в закладах повної середньої освіти.

Зміст теми (основні питання)

Управлінські й організаційні закономірності етнохудожньої освіти в закладах повної середньої освіти. Етнохудожня спрямованість поурочного планування навчального змісту предметів мистецького профілю. Практична етнохудожня діяльність школярів як дієвий засіб їх творчого розвитку. Взаємозв'язок етнохудожнього навчання школярів і патріотичного виховання.

Тема 3 __ Провідні вітчизняні концепції мистецького навчання на етнохудожній основі.

Зміст теми (основні питання)

Опора на культуру свого народу як фундамент успішного етнохудожнього навчання. Провідні українські педагоги-музиканти (В.Верховинець, М.Леонтович, Л.Ревуцький, Я.Степовий, К.Стеценко) як засновники концепцій музичного, хореографічного виховання на базі національних традицій, українського музичного фольклору. Педагогічні ідеї М.Леонтовича та його однодумців Я.Степового та К.Стеценка як інструмент створення в Україні в двадцятих роках минулого століття оригінальної школи музичного виховання, базові засади якої обґрунтовуються на принципових пріоритетах використання музичного фольклору та народнопісенних вправ з безнотного співу у музичному вихованні та навчанні школярів, що свідчить про опору на традиції української музичної етнопедагогіки. Система педагогічних поглядів В.Верховинця, яка ґрунтується на основі впливу синтезу музики, танцю, слова та ритмічних рухів, задіяних в українських народних танцювальних ігрових піснях. Сучасні методичні досягнення, що розвивають і продовжують українську школу мистецького навчання на основі культивування етнохудожньої, етнопедагогічної, етнокультурної спрямованості (А.Авдієвський, А.Болгарський, Н.Голубицька, А.Іваницький, Л.Куненко, О.Ростовський, О.Хоружа та ін).

Тема 4 __ Провідні європейські концепції мистецького навчання на етнохудожній основі.

Зміст теми (основні питання)

Близькість до народних традицій музичного виховання педагогічних систем провідних європейських музичних педагогів на основі спільного знаменника - вибору різних видів мистецької діяльності (у Е.Жак-Далькроза – ритмічний рух, у К.Орфа – елементарне музикування, у З.Кодая – хоровий спів). Педагогічна концепція К.Орфа, що базується на фольклорі як першооснові музичного виховання за рахунок триєдності музики, слова і руху як засобу формування гармонійно розвиненої особистості. Музично-педагогічна концепція З.Кодая, яка повністю базується на музичному фольклорі як основі музичної культури нації. Етнохудожнє навчання дітей в руслі народної пісні, яку З.Кодай пропонував розглядати в якості рідної музичної мови.

Модуль 2 _ Фольклористичні аспекти етнохудожньої освіти

Тема 1 Етнопедагогічний потенціал музичного фольклору і національного музичного мистецтва.

Зміст теми (основні питання)

Музика як вид народного мистецтва. Основні функції народного музичного мистецтва в суспільстві. Народне музичне мистецтво і розвиток емоційної, інтелектуальної та волевої сфер особистості. Спрямованість народного музичного мистецтва на соціалізацію особистості й утвердження її значення. Інтенаційно-драматургічна природа. Визначення музичної інтонації як виразно-сміслової єдності, що існує у невербально-звуковій формі та функціонує за участю музичного досвіду і позамузичних асоціацій. Музична мова: мелос і гармонія; гомофонія і поліфонія; метроритм; ладова основа; тембр; Музичний жанр: первинні жанри; жанри авторської музики; релігійна музика; жанр і епоха. Жанр як “творча пам’ять мистецтва” (М.Бахтін), що містить певний генетичний код. Художня форма народної музики: музична думка; музична драматургія; єдність форми і змісту. Сутність стилю як системи стійких ознак музичних явищ. Стель у музиці: епоха і музичний стиль; стиль як виразник характеру народу (національний аспект); індивідуальний авторський і виконавський стиль. Виразальна система народної музики. Специфічні та неспецифічні засоби музичної виразності. Український музичний фольклор і національне музичне мистецтво як провідні засоби української етнічної педагогіки.

.....

Тема 2 Мистецтво слова в усній народній творчості та національній літературі як деонтологічний фактор гуманних відносин між учасниками навчального процесу.

Зміст теми (основні питання)

Закономірності розвитку мистецтва слова. Специфіка природи і різноманіття форм сприйняття усного народного мистецтва. Стиль і мова. Художній образ і художня драматургія в літературних творах. Система категорій і понять. Історія, сучасні вітчизняні і закордонні тенденції розвитку мистецтва слова. Вербальні методи української народної педагогіки в навчальному процесі (мовленнєвий етикет), навіювальні або сугестійні (казка, легенда, міф, молитва, заповідь; переконувальні (бесіда, розповідь, прислів'я, приказка, притча, оповідання); попереджувальні або профілактичні (застереження, клятва); спонукальні (вимога, нагадування, обов'язок, гасло, порада, настанова, наказ); методи оцінювання, схвалення і покарання (похвала, подяка, докір, осуд, догана) як носії й транслятори гуманних цінностей-відносин.

..... Тема 3 Аналітичний контекст основ теорії фольклору.

Зміст теми (основні питання)

Класифікація фольклору. Основні положення теорії фольклору. Типи народного багатоголосся. Територіальні, соціальні та індивідуальні стилі. Склад співочих гуртів. Основні форми багатоголосся і функції співаків. Епос. Загальна характеристика, риси епічного стилю. Основні жанри: билини, думи, історичні, балади, співанки-хроніки. Особливості засобів музично-поетичної виразності і стилів виконання. Лірика. Джерела і становлення жанру, його сутність і визначення. Різноманітність тематики ліричних пісень, їх класифікація. Переважність „гуртового” принципу виконання. Характерна структура багатоголосся (заспів, вивод – „горак”, хорова маса) і його типи. Пісні та романси літературного походження як окрема галузь в українській народній ліриці. Жартівливі і танцювальні жанри. Жартівлива пісня як джерело народного гумору, оптимізму, чистоти народної моралі. Соціальний та сатиричний аспект жанру, тематика. Українські танцювальні пісні як невід'ємна частина народного побуту, вираження в них оптимістичного світосприйняття. Тематика та зміст танцювальних пісень, їх характер, музичні особливості.

.....

Модуль 3 _ Ціннісно-виховні аспекти етнохудожньої освіти _____

Тема 1 Національне образотворче мистецтво як втілення виховного ідеалу етносу.

Зміст теми (основні питання) Особливості художньої мови графіки, живопису, скульптури, архітектури, декоративно-прикладного мистецтва (пляма, лінія, колір, обсяг, їх характер і ритм). Розмаїтість художніх матеріалів та способи роботи з ними. Особливості сприйняття різних видів образотворчого мистецтва. Організація різних видів художньої діяльності. Зміст хліборобського й козацького виховних ідеалів українства в національній графіці, живописі, скульптурі, архітектурі, декоративно-прикладному мистецтві. Місце «українського бароко» та «українського модерну» в європейській архітектоніці стилів образотворчого мистецтва скульптури, архітектури тощо та їх світове значення.

Тема 2 Синкретичність як основа національного хореографічного мистецтва.

Зміст теми (основні питання) Хореографічне народне та класичне мистецтво як феномен самобутньої культури України. Історична ретроспектива розвитку української хореографії від хороводів, карагодів, танків до мистецтва сучасного українського танцю. Жанрове різноманіття хореографічного мистецтва. Розвиток виконавської майстерності на уроках хореографії. Синкретичність впливу національного хореографічного мистецтва у контексті комплексності зорового (танцювальні рухи, костюм, декорації) й слухового (музичний супровід) сприймання аудиторією.

Тема 3 Аксіологічні орієнтири народного театру та екранних мистецтв.

Зміст теми (основні питання) Система цінностей української етнічної культури й української народної педагогіки: цінність-ціль, цінності засоби й цінності-відносини. Народний театр як інструмент втілення системи культурних цінностей нації. Місце театру в житті суспільства. Художні напрями в театральному мистецтві. Види та жанри театрального мистецтва: драматичний театр, музичний театр(опера, балет, оперета, мюзикл), ляльковий театр, радіо- і телетеатр. Шкільний театр і професійне мистецтво. Актор та роль. Сутність, основні завдання мистецтва режисера. Театр і глядач. Критерії глядацьких орієнтацій та оцінок. Екранні мистецтва в нашому житті. Синтез традиційних видів мистецтва в кіно та на телебаченні. Кіно, телебачення, відео – спільне та відмінне. Поняття “ кадр ”і “монтаж”. Мультиплікація та її особливості. Закони кінематографічного мислення. Художній образ в кіно. Засоби виразності мистецтва екрану. Фільм як твір мистецтва. Жанри кінематографу. Казка на екрані. Специфіка телебачення: ефект присутності, масовість аудиторії, швидкість передачі інформації. Майбутнє екрану та екран майбутнього.

Тема 4 Система цінностей етнокультури як базис етнохудожньої освіти.

Зміст теми (основні питання) Теорія й практика розроблення навчальних програм з навчальних предметів «Музичне мистецтво», «Мистецтво», «Художня культура» для закладів повної середньої освіти на основі етнокультурних цінностей українства. Визначення ціннісних орієнтирів у процесі вивчення аналогічних навчальних програм країн Європи та Сполучених Штатів Америки, порівняння їх змісту та аксіологічного наповнення із українськими програмами. Дослідницька робота педагога мистецтва: практика – пошук – наукове дослідження. Авторська програма: концепція, зміст, оформлення. Критерії професійної компетентності й особливості атестації педагога мистецьких предметів.

Модуль 4 _ Методично-технологічні аспекти етнохудожньої освіти

Тема 1 Етнопедагогічні методи і засоби як основа методичного забезпечення процесу етнохудожньої освіти

Зміст теми (основні питання) Народні знання як сфера втілення виробничого й життєвого досвіду, а також спостереження за явищами природи. Основні галузі. Українська

етнопедагогіка як цілісна система, класифікація її методів та засобів. Змістове наповнення етнопедагогічних *засобів* (за класифікацією В. Коротєєвої):

- рідна українська мова як мова навчально-виховного процесу, що забезпечує створення найсприятливіших умов для розвитку та саморозвитку особистості;
- українська історія (козаччина, гайдамаччина тощо) як джерело виховного потенціалу для підростаючого покоління;
- краєзнавство як провідник у формуванні національної духовної культури;
- народна міфологія як чинник формування українського національного характеру, способу мислення та світогляду;
- український фольклор як втілення багатогранної душі українського народу, його духовного багатства;
- національне мистецтво як джерело засвоєння ідейності, моральності, естетики рідного народу;
- народний календар як втілення синтезу народних знань народної філософії, астрономії, математики, біології, хліборобської справи тощо;
- національна символіка як чинник етнізації молоді, формування історичної пам'яті та свідомості;
- родинно-побутова культура як запорука виконання та продовження заповітів старшого покоління, вивчення і знання родоводу та ін.

Змістове наповнення етнопедагогічних методів (за класифікацією Ю.Руденка), класифікованих в залежності від цілей їх застосування, способу впливу на особистість:

Теорія і практика комплексного та варіативного поєднання етнопедагогічних методів та засобів із вербальними, образно-демонстраційними, проєктивними, евристичними, інтерактивними, інформаційно-комунікаційними та іншими методами мистецького навчання. Мистецький тренінг як інструмент творчого конструювання методичного забезпечення.

Тема 2 Організаційно-педагогічні і методичні особливості етнохудожньої освіти

Зміст теми (основні питання) Принципи загальної дидактики і специфічні принципи етнохудожньої освіти. Художньо-педагогічна драматургія (урок – чверть – навчальний рік – весь період шкільного навчання). Зумовленість естетичного ставлення до мистецтва художньо-творчою діяльністю та естетичною свідомістю. Форми спілкування школярів з народним, класичним та сучасним вітчизняним та світовим мистецтвом. Мова народного мистецтва і етнохудожня грамотність школярів. Взаємозв'язок мистецтв і його відображення в змісті занять з мистецьких предметів. Художня творчість дітей і особливості роботи з обдарованими дітьми.

Тема 3 Електронні засоби навчання в етнохудожній освіті

Зміст теми (основні питання) Електронні навчальні видання. Класифікація електронних видань в Україні. Загальні рекомендації до створення електронних навчальних видань. Формати навчальних електронних видань. Призначення та способи отримання електронних навчальних матеріалів Комерційні електронні навчальні матеріали. Електронні навчальні матеріали відкритого доступу. Електронні навчальні матеріали власного виробництва навчальних закладів. Засоби для створення електронних навчальних матеріалів. Електронні копії друківаних матеріалів. Тестовий принцип устанавлення рівня знань. Комп'ютерне тестування. Тестові завдання. Стандартні форми тестових завдань. Спеціальні тестові завдання. Композиція тестових завдань. Тести . Валідність і надійність тесту. Обсяг і час виконання тесту. Оцінювання рівня знань за результатами тестування. Урахування ступеню складності завдань при визначенні оцінки в балах . Інтерпретація результатів тестування. Класична теорія тестування. Математична теорія тестування. Комп'ютерні програми для проведення тестувань. Вимоги до засобів проведення тестувань. Приклади програмних пакетів для впровадження тестувань у навчальний процес. Тенденції розвитку web-платформ в етнохудожній освіті. Професійна інформація в Інтернет. Мережеві технології в наукових дослідженнях. Типологія мережевих ресурсів. Каталоги і пошукові системи Інтернет. Джерела пошуку в Інтернет. Формулювання запиту для пошуку інформації в Інтернеті. Організація пошуку інформації в Інтернеті. Електронні колекції і бібліотеки. Видавництва. Електронні мережеві науково-технічні журнали. Електронні бібліотеки. Застосування комп'ютерних технологій у наукових дослідженнях. Національна освітня наукова мережа URAN. Grid-технології й наукові дослідження. Соціальні мережі вільного доступу для науковців. Соціальна мережа науковців «Scientific Social Community». Українська наукова Internet-спільнота. Асоціація фахівців електронного навчання «E-learning PRO». Наукова мережа для вчених, аспірантів та студентів SciPeople. Електронні наукові архіви України. Відкритий електронний архів ElibUkr. Система пошуку у відкритих архівах України. Web-сайти зарубіжних електронних бібліотек вільного доступу. Українські наукові товариства. Міжнародні наукові товариства. Соціальні сервіси 2.0. Основні сервіси Google. Проведення Internet-опитування та інші популярні сервіси 2.0. Використання блогів у навчальному процесі. Різновиди блогів. Мережева платформа WizIQ. Принципи роботи в WizIQ. Wiki. Соціальні мережі у навчальному процесі. Udutu – сервіс для розробки електронних курсів. Навчальні сервіси. Збереження посилань на інформаційні джерела. Закладки. Карти знань (інтелект-карти). Соціальні геосервіси. Графічні Web-інструменти. Diagram.ly. Pixlr. Popplet.com.

.....

III. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Основні:

1. Андрущенко В.П. Історія соціальної філософії: західноєвропейський контекст /Віктор Петрович Андрущенко. - К.: Тандем, 2000. - 406 с.
2. Андрущенко В. Модернізація педагогічної освіти України в контексті Болонського процесу // Вища освіта України. — № 1(11). – 2004. – С.5
3. Андрущенко В.П. Роздуми про освіту: статті, нариси, інтерв'ю /Віктор Петрович Андрущенко. - К.: Знання України. 2004. - 804. [3] с.
4. Биков В. Ю. Відкрита освіта і відкрите навчальне середовище / В. Ю. Биков // Теорія і практика управління соціальними системами. Щоквартальний науково-практичний журнал. – Харків : НТУ “ХП”. – 2008, № 2. – С. 116-123.
5. Васильківський М. Завдання, програма й методика курсу українознавства в плані українізації. \ Шлях освіти. – 1926., № 10 – с. 27-50.
6. Вовк М.В. Основи української музично-інструментальної педагогіки: Навч. посібн. / М.В. Вовк – Івано-Франківськ: Видавництво “Плай” ЦІТ Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2009. – 170 с.
7. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник. Видання друге, доповнене й перероблене. [Текст] / С. У. Гончаренко. – Рівне : Волинські береги, – 2011, – 556 с.
8. Горський В.С. Історія української філософії: Курс лекцій./ В.С. Горський. - К.: Наукова думка, 1997. - 285 с.
9. Гордійчук М.М. Фольклор і фольклористика, К.: Муз. Україна,1979.
- 10.Гузій Н.В. Педагогічний професіоналізм: історико-методологічні та теоретичні аспекти [монографія] /Наталія Василівна Гузій. - К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2004. - 243 с.
- 11.Золочевський В.Н. Ладно-гармонійні основи української народної музики. -К.: Наук. думка, 1964.
- 12.Іваницький А.І., Український музичний фольклор. - Вінниця, 2004.
13. Іваницький А.І., Українська народна музична творчість. – К., 1990
- 14.Козир А.В. Професійна майстерність учителів музики: теорія і практика формування в системі багаторівневої освіти: монографія. /А.В.Козир. - К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2008. – 380 с.
- 15.Кононенко П.П. Українознавство: Підручник - К. : Либідь, 1996
- 16.Коротєєва В.О. Науково-педагогічні основи вивчення української народної педагогіки (в трьох частинах). Частина перша / В.О. Коротєєва – Миколаїв, 1994. – 116 с.

17. Кремень В. Г. Педагогічна наука: час методології рефлексії / В. Г. Кремень // Педагогіка і психологія. – 1998. – №2. – С. 9-15.
18. Кучменко Е.М. Духовна спадщина як історико-культурний і соціально-політичний вимір / Елеонора Миколаївна Кучменко. - К.: Видавничий дім «Слово», 2004. - 235 с.
19. Лозко Г. Етнологія України. / Галина Лозко. – К.: Видавництво „Арт-Ек”, 2004 - 306 с.
20. Лозко Г. Українське народознавство. – К., 1996.
21. Ростовський О.Я. Теорія і методика музичної освіти: Навч.-метод. посібник. / Олександр Якович Ростовський. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2011. – 640 с.
- 22.4. Тайнель Е. Музичне виховання за методом відносної сольмізації. Перша частина. Навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. / Ельвіра Тайнель. – Дрогобич: Коло, 2001. – 212 с.
- 23.5. Тайнель Е. Теорія та практика загального музичного виховання за методом відносної сольмізації (Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів). / Ельвіра Тайнель. – Дрогобич: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2007. – 392 с., 8 арк.: іл.
24. Олексюк О.М., Ткач М.М. Педагогіка духовного потенціалу особистості: сфера музичного мистецтва: навч. посібник. / Ольга Миколаївна Олексюк, Ткач Марія Михайлівна. - К.: Знання України, 2004. - 264с.
25. Правдюк О.А. Українська музична фольклористика. - К.: Наук, думка, 1978.
26. Правдюк О.А. Методика записування музичного фольклору. - К.: Муз.Україна, 1981.
27. Руденко Ю. Основи сучасного українського виховання. – К., 2003.
28. Стельмахович М., Методологічні засади української етнопедагогіки / М.Г.Стельмахович // Початкова школа, № 2, 1998, с. 41-43.
29. Стельмахович М.Г. Українська народна педагогіка. – К., 1997.
30. Сухомлинський В. Сто советов учителю / В.А. Сухомлинский. – К.: Рад. Школа, 1984. – 254 с.
31. Україна в контексті світової цивілізації. \ За ред. Д.О.Тхоржевського – К.: ІЗМН, 1999.
32. Хоружа О.В. Етнокультурна освіта в системі фахової підготовки майбутнього вчителя музики / О.В.Хоружа // Наука і молодь: Збірник праць щорічної науково-практичної конференції студентів та молодих учених (18 квітня 2008 року) – К.: Міжгалузевий інститут управління, 2008. – Випуск 3. – С. 14-16.
33. Хоружа О.В. Етнопедагогічне мислення майбутнього вчителя музики: ситуативний і надситуативний рівні проблемності / О.В.Хоружа // VII культурологічні читання

- пам'яті Володимира Подкопаєва. Культурна трансформація сучасного українського суспільства: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції 4-5 червня 2009 р. – К.: ДАККІМ, 2009. – С. 392-396.
34. Хоружа О.В. Становлення виховних ідеалів народної педагогіки у контексті історичного розвитку українського етносу / О.В.Хоружа // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи /36. наук. праць. – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2008. – Вип. 10. – С. 183-191.
35. Хоружа О.В. Сутність етнопедагогічного мислення майбутнього вчителя музики в контексті мистецької освіти / О.В.Хоружа // Педагогіка і психологія професійної освіти: Науково-методичний журнал №5. – Львів: Національний університет “Львівська політехніка, 2008. – С. 147-156.
36. Хоружа О.В. Типова навчальна програма з дисципліни “Народознавство та фольклор України” / О.В.Хоружа. – К.: Логос, 2008. – 29 с.
37. [Campbell, Patricia Shehan, and Chee-Hoo Lum, 2019. World Music Pedagogy: School-Community Intersections. New York: Routledge.](#)
38. [Campbell, P. S., & Roberts, J. C. \(2018\). Teachers as agents of the repatriation of music and cultural heritage. In F. Gunderson, R. C. Lancefield, & B. Woods \(Eds.\), The Oxford Handbook of Musical Repatriation. Oxford, UK: Oxford University Press. doi: 10.1093/oxfordhb/9780190659806.013.16](#)
39. Kodály Z. A zene mindenkié. Budapest: Zeneműkiadó, 1975. 288 p.
40. Simone Krüger. Experiencing Ethnomusicology. Teaching and Learning in European Universities, 1st Edition, 2009, 254 p.
41. Szónyi E. Kodály Zoltán nevelési eszméi. Budapest, Tankönyvkiadó, 1986. 98 p.

Допоміжні

1. Архімович Л., Каришева Т., Шеффер Т. та ін. Українська народна пісня. // Нариси з історії української музики. К.: Мистецтво, 1964.
2. Брайчевський М.Ю. Походження Русі. – К., 1968.
3. Воропай О. Звичай нашого народу: етнографічний нарис. Ч 1-2. – К., 1991.
4. Гнатюк В.М, Вибрані статті про народну творчість, К. Наук. думка, 1966.
5. Гнатенко П.І. Український національний характер. – К., 1997.
6. Грицай М.С., Бойко В.Г., Дунаєвська Л.Ф. Українська народно-поетична творчість. - К.; Вища шк., 1983.
7. Грица С.Й. Мелос української народної епіки. К.: Наук. думка, 1979.
8. Дей О.І. Поетика народної пісні. - К.: Наук. думка, 1978. '
9. Дей О.І. Українська народна балада. - К. • Наук. думка, 1986.

10. Кирдан Б.П. Украинский народный эпос. - М.: Наука, 1965.
11. Козир А.В. Вплив підсвідомого та безсвідомого на процес творчого становлення керівника дитячого хорового колективу /А.В.Козир //Наук. часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія № 16. Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики: зб. наук. праць. – К., 2005. – Вип. 4 (14). – С. 41-47.
12. Козир А.В. Умови розвитку професійної майстерності студентів інститутів мистецтв у системі багатоступеневої музично-педагогічної освіти /А.В.Козир //Наук. вісник Миколаївського держ. ун-ту: зб. наук. праць: Педагогічні науки: у 2-х т. – Миколаїв, 2005. – Випуск 10, Том 2. – С. 217-222.
13. Колесса Ф.М. Фольклористичні праці. - К.: Наук. думка, 1970.
14. Лисенко М.В. Характеристика музичних особливостей українських дум і пісень у виконанні кобзаря Вересая. - К.: Муз. Україна, 1978.
15. Людкевич С. Дослідження і статті. - К.: Муз. Україна, 1976.
16. Правдюк О.А. Ладові основи української народної музики. - К.: Вид-во АН УРСР, 1961.
17. Українознавство – наука самопізнання українського народу: матеріали 10 щорічної міжнародної науково-практичної конференції. – К., 2006.
18. Франко І. Вибрані статті про народну творчість. – К.: Вид-во АН УРСР, 1955.
19. [Sunardi, Christina, 2014. Stunning Males and Powerful Females: Gender and Tradition in East Javanese Dance. University of Illinois Press.](#)
20. [\(2013\) Campbell, Patricia Shehan and Trevor Wiggins, editors. The Oxford Handbook of Children's Musical Cultures. New York: Oxford University Press.](#)
21. [\(2010\) Campbell, Patricia Shehan. Songs in Their Heads: Music and Its Meaning in Children's Lives, 2nd edition. New York: Oxford University Press.](#)
22. Campbell P. S., Chee-Hoo Lum, World Music Pedagogy: School-Community Intersections. 2019. New York: Routledge. <https://music.washington.edu/research/publications/world-music-pedagogy-school-community-intersections>
23. Campbell P. S., Roberts J. C. (2018). Teachers as agents of the repatriation of music and cultural heritage. In F. Gunderson, R. C. Lancefield, & B. Woods (Eds.), The Oxford Handbook of Musical Repatriation. Oxford, UK: Oxford University Press. doi: 10.1093/oxfordhb/9780190659806.013.16, <https://music.washington.edu/research/publications/teachers-agents-repatriation-music-and-cultural-heritage>

Інтернет ресурси

1. <http://www.nauka-online.org/> – Українська наукова Інтернет–спільнота. Українська наука в Інтернеті.
2. <http://www.nbuv.gov.ua/libdoc/02nj-gss.htm> – Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського <http://www.br.com.ua/referats/Computers/1078-1.html> – Електронні видання та Internet.
3. Musicology & Ethnomusicology Division.Graduate Programs.
http://www.music.umd.edu/divisions/musicology_and_ethnomusicology

Міністерство освіти і науки України
Український державний університет імені Михайла
Драгоманова

Факультет мистецтв ім. А. Авдієвського

Кафедра хорового диригування та теор. і м-ки муз. освіти

РОБОЧА ПРОГРАМА ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (СИЛАБУС)

Етнохудожня освіта майбутніх учителів музичного мистецтва

Відомості про викладача

ПІБ	Хору́жа Олена Вікторівна
Посада викладача	доцент кафедри хорового диригування та теорії та методики музичної освіти
Профіль викладача	https://scholar.google.com/citations?user=5eVAyKMAAAAJ&hl=uk
Електронна адреса	o.v.horuja@udu.edu.ua

I. Основна мета навчальної дисципліни формування етнохудожньої компетентності

II. Місце навчальної дисципліни в програмі підготовки фахівців

Галузь знань	01 «Освіта»
Освітній рівень	третій освітнього-науковий рівень вищої освіти підготовки здобувачів наукового ступеня доктора філософії
Спеціальність	014 «Середня освіта» (за предметною спеціалізацією «Музичне мистецтво»)
Освітня програма	<i>Етнохудожня освіта майбутнього вчителя музичного мистецтва</i>
Рік впровадження	2021
Шифр навчальної дисципліни	СВ 03
Семестр навчання	V

III. Програмні результати навчання

№ з/п	Результати навчання	Компетентності
1.	<i>Знати:</i> -роль і значення дисципліни «Етнохудожня освіта майбутніх учителів музичного мистецтва» як інтегрованої наукової системи знань, галузі сучасної науки про різні види художньої культури, народного, класичного та сучасного	Загальні: Відкритість до застосування системи знань про різні види художньої культури, народного, класичного та сучасного українського та світового мистецтва у широкому діапазоні фахової діяльності;

	<p>українського та світового мистецтва;</p> <p>-окреслений програмою обсяг системних знань про етногенетичний розвиток українського народу, його походження, етапи розвитку та соціо-психічні складники ментальності;</p> <p>-конкретний обсяг знань про історичні закономірності розвитку матеріальної та духовної української та світової культури, розуміння її багатства і гуманітарної наповненості;</p> <p>логіку механізму появи і розвитку явищ традиційно-культурної спадщини від первісного мистецтва до різних видів музичного й поетичного фольклору, народного образотворчого й театрального мистецтва і до формування різних галузей класичного мистецтва у національному та світовому вимірах;</p> <p>-фундаментальні знання у галузі системи цінностей української етнічної культури, етнософії, методів і засобів української етнопедагогіки;</p> <p>-розуміння значення синкретичності феномену різних видів народного мистецтва, що залучає до ряду суміжних дисциплін;</p> <p>-системні знання в царині основних закономірностей розвитку українського та світового народного, класичного та сучасного мистецтва (музичного, літературного, образотворчого, театрального тощо);</p> <p>-обсяг знань в галузі засад теорії фольклору, з методик збирання фольклору та техніки його запису;</p> <p>-фундаментальні знання у галузі провідних сучасних методик у галузі організації процесу етнохудожньої діяльності з метою етнохудожнього розвитку підростаючого покоління.</p>	<p>Здатність провести усну або письмову презентацію з проблем історичних та сучасних тенденцій розвитку української національної, світової культури</p> <p>Здатність до наукової письмової та усної комунікації з проблем розвитку явищ української та світової традиційно-культурної спадщини від первісного мистецтва до фольклору з урахуванням його синкретичності та етнокультурного, етнопедагогічного потенціалу і до формування різних галузей класичного українського та світового мистецтва;</p> <p><i>Спеціальні</i></p> <p>Здатність до побудови власної педагогічної стратегії на аксіологічно-культурних засадах української етнософії та етнопедагогіки;</p> <p>Здатність до застосування етнохудожнього багажу для занять в освітньому закладі;</p> <p>Здатність до інтегрування знань з основ теорії фольклору до багажу наявних знань щодо аналізу музичного твору для створення анотацій, наукового рецензування тощо. Здатність до фахового запису автентичних зразків музичного фольклору;</p> <p>Здатність до екстраполяції сучасних методик та їх елементів у галузі організації процесу етнохудожньої навчальної діяльності в освітніх закладах.</p>
2.	<i>Вміти</i>	

<p>-здійснювати пошук актуальної етнохудожньої інформації, а також її науково-теоретичний аналіз і класифікацію під час опрацювання вітчизняних та зарубіжних навчальних програм з навчальних дисциплін мистецького профілю;</p> <p>-творчо використовувати етнохудожній матеріал із суміжних видів мистецтва в різних видах фахової діяльності в закладах освіти;</p> <p>-професійно, грамотно, цікаво і в доступній формі викласти теоретичний матеріал етнохудожнього змісту (згідно тем, запланованих затвердженими програмами для закладів освіти різних рівнів);</p> <p>-вільно володіти основними методами та засобами української етнопедagogіки, а також варіативно поєднувати їх із загальнопедагогічними засобами і методами;</p> <p>-конструювати й моделювати методичне забезпечення на основі етнопедagogічного підходу шляхом комплексного застосування та варіативного поєднання етнопедagogічних, загальнопедагогічних та інноваційних форм, методів, засобів і прийомів;</p> <p>-провадити науково-теоретичну діяльність щодо наукового рецензування, створення мистецтвознавчих анотацій на твори різних видів народного, класичного та сучасного мистецтва та інших наукових публікацій, готувати і складати звіти про навчально-методичну, наукову та організаційно-виховну фахову діяльність, авторські програми з навчальних дисциплін етнохудожньої, етнопедagogічної та етнокультурної спрямованості;</p> <p>-проводити моніторингові заходи, а також розроблення методик аналізу і прогнозування якості освітніх процесів на основі залучення інформаційно-комунікаційних технологій;</p> <p>-здійснювати науково-експериментальну роботу щодо проведення констатувального, контрольного та</p>	<p>Здатність до провадження науково-теоретичної мистецтвознавчо-аналітичної діяльності у галузі навчальних програм з вивчення мистецьких дисциплін;</p> <p>Здатність до активного використання зразків українського та світового народного, класичного та сучасного мистецтва (музичного, образотворчого, театрального мистецтва, екранних мистецтв тощо) під час провадження фахової діяльності в закладах освіти всіх рівнів;</p> <p>Здатність до застосування методів і засобів української народної педагогіки, їх комплексного та варіативного застосування разом із загальнопедагогічними та інноваційними формами, методами, засобами і прийомами, а також до конструювання й моделювання авторських методик;</p> <p>Здатність до провадження науково-теоретичної, мистецько-методичної та мистецтвознавчо-аналітичної діяльності у галузі наукового рецензування, створення мистецтвознавчих анотацій на твори різних видів народного, класичного та сучасного мистецтва складання звітів про навчально-методичну, наукову та організаційно-виховну фахову діяльність, розроблення авторських програм з навчальних дисциплін етнохудожньої, етнопедagogічної та етнокультурної спрямованості.</p>
---	---

	формування експерименту, аналізу, співставлення й наукового узагальнення отриманих статистичних даних.	
--	--	--

IV. Короткий зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Етнопедагогічна платформа етнохудожньої освіти

Тема 2. Етнохудожній контекст управління й організації процесу викладання предметів мистецького профілю (музичного мистецтва, мистецтва, художньої культури тощо) в закладах повної середньої освіти

Тема 3. Провідні вітчизняні концепції мистецького навчання на етнохудожній основі.

Тема 4. Провідні європейські концепції мистецького навчання на етнохудожній основі.

Тема 5. Етнопедагогічний потенціал музичного фольклору і національного музичного мистецтва.

Тема 6. Мистецтво слова в усній народній творчості та національній літературі як деонтологічний фактор гуманних відносин між учасниками навчального процесу

Тема 7. Аналітичний контекст основ теорії фольклору.

Тема 8. Національне образотворче мистецтво як втілення виховного ідеалу етносу

Тема 9. Синкретичність як основа національного хореографічного мистецтва

Тема 10. Аксіологічні орієнтири народного театру та екранних мистецтв

Тема 11. Система цінностей етнокультури як базис етнохудожньої освіти.

Тема 12. Етнопедагогічні методи і засоби як основа методичного забезпечення процесу етнохудожньої освіти

Тема 13. Організаційно-педагогічні і методичні особливості етнохудожньої освіти

Тема 14. Електронні засоби навчання в етнохудожній освіті.

Детальні теми лекційних, практичних/семінарських занять, питання до заліку/іспиту, теми і завдання для самостійної роботи та інше містяться на курсі у [Mohttps://](https://)

V. Назва кафедри та викладацький склад, який буде забезпечувати викладання

Кафедра хорового диригування та теорії і методики музичної освіти

Факультету мистецтв УДУ імені Михайла Драгоманова

ПІБ Хоружа Олена Вікторівна, науковий ступінь - кандидат педагогічних наук, вчене звання - доцент.

VI. Обсяг навчального навантаження і терміни навчання

Рік і семестр навчання	2024-2025, I семестр
Кількість кредитів	3
Загальна кількість годин	120
Лекційні заняття	10
Семінарські заняття	30
Самостійна робота	80

VII. Політика навчальної дисципліни

ґрунтується на засадах академічної доброчесності та визначається системою вимог, які ставляться до здобувачів вищої освіти в УДУ імені Михайла Драгоманова.

VIII. Основні інформаційні джерела

- Андрущенко В.П. Історія соціальної філософії: західноєвропейський контекст /Віктор Петрович Андрущенко. - К.: Тандем, 2000. - 406 с.

2. Андрущенко В. Модернізація педагогічної освіти України в контексті Болонського процесу // Вища освіта України. — № 1(11). — 2004. — С.5
3. Андрущенко В.П. Роздуми про освіту: статті, нариси, інтерв'ю /Віктор Петрович Андрущенко. - К.: Знання України. 2004. - 804. [3] с.
4. Биков В. Ю. Відкрита освіта і відкрите навчальне середовище / В. Ю. Биков // Теорія і практика управління соціальними системами. Щоквартальний науково-практичний журнал. — Харків : НТУ “ХПІ”. — 2008, № 2. — С. 116-123.
5. Васильківський М. Завдання, програма й методика курсу українознавства в плані українізації. \ Шлях освіти. — 1926., № 10 — с. 27-50.
6. Вовк М.В. Основи української музично-інструментальної педагогіки: Навч. посібн. / М.В. Вовк — Івано-Франківськ: Видавництво “Плаї” ЦІТ Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2009. — 170 с.
7. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник. Видання друге, доповнене й перероблене. [Текст] / С. У. Гончаренко. — Рівне : Волинські обереги, — 2011, — 556 с.
8. Горський В.С. Історія української філософії: Курс лекцій./ В.С. Горський. - К.: Наукова думка, 1997. - 285 с.
9. Гордійчук М.М. Фольклор і фольклористика, К.: Муз. Україна,1979.
10. Гузій Н.В. Педагогічний професіоналізм: історико-методологічні та теоретичні аспекти [монографія] /Наталія Василівна Гузій. - К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2004. - 243 с.
11. Золочевський В.Н. Ладно-гармонійні основи української народної музики. -К.: Наук. думка, 1964.
12. Іваницький А.І., Український музичний фольклор. - Вінниця, 2004.
13. Іваницький А.І., Українська народна музична творчість. — К., 1990
14. Козир А.В. Професійна майстерність учителів музики: теорія і практика формування в системі багаторівневої освіти: монографія. /А.В.Козир. - К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2008. — 380 с.
15. Кононенко П.П. Українознавство: Підручник - К. : Либідь, 1996
16. Коротеева В.О. Науково-педагогічні основи вивчення української народної педагогіки (в трьох частинах). Частина перша / В.О. Коротеева — Миколаїв, 1994. — 116 с.
17. Кремень В. Г. Педагогічна наука: час методології рефлексії / В. Г. Кремень // Педагогіка і психологія. — 1998. — №2. — С. 9-15.
18. Кучменко Е.М. Духовна спадщина як історико-культурний і соціально-політичний вимір /Елеонора Миколаївна Кучменко. - К.: Видавничий дім «Слово», 2004. -235 с.
19. Лозко Г. Етнологія України. / Галина Лозко. — К.: Видавництво „Арт-Ек”, 2004 - 306 с.
20. Лозко Г. Українське народознавство. — К. , 1996.
21. Ростовський О.Я. Теорія і методика музичної освіти: Навч.-метод. посібник. / Олександр Якович Ростовський. — Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2011. — 640 с.
22. Тайнелъ Е. Музичне виховання за методом відносної сольмізації. Перша частина. Навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. / Ельвіра Тайнелъ. — Дрогобич: Коло, 2001. — 212 с.
23. Тайнелъ Е. Теорія та практика загального музичного виховання за методом відносної сольмізації (Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів). /

- Ельвіра Гайнель. – Дрогобич: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2007. – 392 с., 8 арк.: іл.
24. Олексюк О.М., Ткач М.М. Педагогіка духовного потенціалу особистості: сфера музичного мистецтва: навч. посібник. /Ольга Миколаївна Олексюк, Ткач Марія Михайлівна. - К.: Знання України, 2004. - 264с.
 25. Правдюк О.А. Українська музична фольклористика. - К.: Наук, думка, 1978.
 26. Правдюк О.А. Методика записування музичного фольклору. - К.: Муз.Україна, 1981.
 27. Руденко Ю. Основи сучасного українського виховання. – К., 2003.
 28. Стельмахович М., Методологічні засади української етнопедагогіки / М.Г.Стельмахович // Початкова школа, № 2, 1998, с. 41-43.
 29. Стельмахович М.Г. Українська народна педагогіка. – К., 1997.
 30. Сухомлинский В. Сто советов учителю /В.А. Сухомлинский. – К.: Рад. Школа, 1984. – 254 с.
 31. Україна в контексті світової цивілізації. \ За ред. Д.О.Тхоржевського – К.: ІЗМН, 1999.
 32. Хоружа О.В. Етнокультурна освіта в системі фахової підготовки майбутнього вчителя музики / О.В.Хоружа // Наука і молодь: Збірник праць щорічної науково-практичної конференції студентів та молодих учених (18 квітня 2008 року) – К.: Міжгалузевий інститут управління, 2008. – Випуск 3. – С. 14-16.
 33. Хоружа О.В. Етнопедагогічне мислення майбутнього вчителя музики: ситуативний і надситуативний рівні проблемності / О.В.Хоружа // VII культурологічні читання пам'яті Володимира Подкопаєва. Культурна трансформація сучасного українського суспільства: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції 4-5 червня 2009 р. – К.: ДАККІМ, 2009. – С. 392-396.
 34. Хоружа О.В. Становлення виховних ідеалів народної педагогіки у контексті історичного розвитку українського етносу / О.В.Хоружа // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи /Зб. наук. праць. – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2008. – Вип. 10. – С. 183-191.
 35. Хоружа О.В. Сутність етнопедагогічного мислення майбутнього вчителя музики в контексті мистецької освіти / О.В.Хоружа // Педагогіка і психологія професійної освіти: Науково-методичний журнал №5. – Львів: Національний університет “Львівська політехніка, 2008. – С. 147-156.
 36. Хоружа О.В. Типова навчальна програма з дисципліни “Народознавство та фольклор України” / О.В.Хоружа. – К.: Логос, 2008. – 29 с.
 37. [Campbell, Patricia Shehan, and Chee-Hoo Lum, 2019. World Music Pedagogy: School-Community Intersections. New York: Routledge.](#)
 38. [Campbell, P. S., & Roberts, J. C. \(2018\). Teachers as agents of the repatriation of music and cultural heritage. In F. Gunderson, R. C. Lancefield, & B. Woods \(Eds.\), The Oxford Handbook of Musical Repatriation. Oxford, UK: Oxford University Press. doi: 10.1093/oxfordhb/9780190659806.013.16](#)
 39. Kodály Z. A zene mindenkié. Budapest: Zeneműkiadó, 1975. 288 p.
 40. Simone Krüger. Experiencing Ethnomusicology. Teaching and Learning in European Universities, 1st Edition, 2009, 254 p.
 41. Szönyi E. Kodály Zoltán nevelési eszméi. Budapest, Tankönyvkiadó, 1986. 98 p.

IX. Система оцінювання

Поточний контроль

оцінювання на семінарських заняттях, підсумковий тест, виконання індивідуальних завдань

X. Навчальні ресурси

Основні та додаткові матеріали, необхідні для вивчення навчальної дисципліни, знаходяться в електронному навчальному курсі системи управління навчальними курсами MOODLE:

https://moodle.....

*Обговорено та затверджено на засіданні кафедри 18.09.2025
протокол № 1 від 18.09.2025*